

MİRAS HUKUKU

TÜRK MEDENİ KANUNU'NA GÖRE KİMLER MİRASÇI OLABİLİR?

A-Kan Hısımları

B-Sağ Kalan Eş

C-Evlatlık

D-Devlet

A. Kan hısımları

I. Altsoy

Mirasbırakanın birinci derece mirasçuları, onun altsoyudur.Çocuklar eşit olarak mirasçılardır. Miras bırakandan önce ölmüş olan çocukların yerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır.

II. Ana ve baba

Altsoyu bulunmayan mirasbırakanın mirasçuları, ana ve babasıdır. Bunlar eşit olarak mirasçılardır.Mirasbırakandan önce ölmüş olan ana ve babanın yerlerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır.Bir tarafta hiç mirasçı bulunmadığı takdirde, bütün miras diğer taraftaki mirasçılara kalır.

III. Büyük ana ve büyük baba

Altsoyu, ana ve babası ve onların altsoyu bulunmayan mirasbırakanın mirasçuları, büyük ana ve büyük babalarıdır. Bunlar, eşit olarak mirasçılardır.

Mirasbırakandan önce ölmüş olan büyük ana ve büyük babaların yerlerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır.

Ana veya baba tarafından olan büyük ana ve büyük babalardan biri altsoyu bulunmaksızın mirasbırakandan önce ölmüşse, ona düşen pay aynı taraftaki mirasçılara kalır.

Ana veya baba tarafından olan büyük ana ve büyük babaların ikisi de altsoyları bulunmaksızın mirasbırakandan önce ölmüşlerse, bütün miras diğer taraftaki mirasçılara kalır.

Sağ kalan eş varsa, büyük ana ve büyük babalardan birinin mirasbırakandan önce ölmüş olması hâlinde, payı kendi çocuğuna; çocuğu yoksa o taraftaki büyük ana ve büyük babaya; bir taraftaki büyük ana ve büyük babanın her ikisinin de ölmüş olmaları hâlinde onların payları diğer tarafa geçer.

IV. Evlilik dışı hısımlar

Evlilik dışında doğmuş ve soybağı, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulmuş olanlar, baba yönünden evlilik içi hısımlar gibi mirasçı olurlar.

B. Sağ kalan eş

Sağ kalan eş, birlikte bulunduğu zümreye göre mirasbırakana aşağıdaki oranlarda mirasçı olur:

1. Mirasbırakanın altsoyu ile birlikte mirasçı olursa, mirasın dörtte biri,
2. Mirasbırakanın ana ve baba zümresi ile birlikte mirasçı olursa, mirasın yarısı,
3. Mirasbırakanın büyük ana ve büyük babaları ve onların çocukları ile birlikte mirasçı olursa, mirasın dörtte üçü, bunlar da yoksa mirasın tamamı eşe kalır.

C. Evlâtlık

Evlâtlık ve altsoyu, evlât edinene kan hısımları gibi mirasçı olurlar. Evlâtlığın kendi ailesindeki mirasçılığı da devam eder. Evlât edinen ve hısımları, evlâtlığa mirasçı olmazlar.

D. Devlet

Mirasçı bırakmaksızın ölen kimsenin mirası Devlete geçer.

Mirasçı olarak altsoyu, ana ve babası, kardeşleri veya eşi bulunan miras bırakan, mirasının saklı paylar dışında kalan kısmında ölüme bağlı tasarruflarda bulunabilir. Bu mirasçılardan hiç biri yoksa, mirasbırakan mirasının tamamında tasarruf edebilir.

VASİYET VE ŞEKİLLERİ

Vasiyet, resmî şekilde veya mirasbırakanın el yazısı ile ya da sözlü olarak yapılabilir. Vasiyet yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve onbeş yaşını doldurmuş olmak gerekir

1-Resmî vasiyetname

Resmî vasiyetname, iki tanığın katılımıyla resmî memur tarafından düzenlenir. Resmî memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir. Mirasbırakan, arzularını resmî memura bildirir. Bunun üzerine memur, vasiyetnameyi yazar veya yazdırır ve okuması için mirasbırakana verir. Vasiyetname, mirasbırakan tarafından okunup imzalanır. Memur, vasiyetnameyi tarih koyarak imzalar. Vasiyetnameye tarih ve imza konulduktan hemen sonra mirasbırakan, vasiyetnameyi okuduğunu, bunun son arzularını içerdiğini memurun huzurunda iki tanığa beyan eder. Tanıklar, bu beyanın kendi önlerinde yapıldığını ve mirasbırakanı tasarrufa ehil gördüklerini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar. Vasiyetname içeriğinin tanıklara bildirilmesi zorunlu değildir.

Mirasbırakan vasiyetnameyi bizzat okuyamaz veya imzalayamazsa, memur vasiyetnameyi iki tanığın önünde ona okur ve bunun üzerine mirasbırakan vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan eder.

Bu durumda tanıklar, hem mirasbırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığını ve onu tasarrufa ehil gördüklerini; hem vasiyetnamenin kendi önlerinde memur tarafından mirasbırakana okunduğunu ve onun vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan ettiğini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar.

Resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine katılan memura ve tanıklara, bunların üstsoy ve altsoy kan hısımlarına, kardeşlerine ve bu kişilerin eşlerine o vasiyetname ile kazandırmada

bulunulamaz.Resmî vasiyetnameyi düzenleyen memur, vasiyetnamenin aslını saklamakla yükümlüdür.

2-El yazılı vasiyetname

El yazılı vasiyetnamenin yapıldığı yıl, ay ve gün gösterilerek başından sonuna kadar mirasbırakanın el yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olması zorunludur.El yazılı vasiyetname, saklanmak üzere açık veya kapalı olarak notere, sulh hâkimine veya yetkili memura bırakılabilir.

3. Sözlü vasiyet

Mirasbırakan; yakın ölüm tehlikesi, ulaşımın kesilmesi, hastalık, savaş gibi olağanüstü durumlar yüzünden resmî veya el yazılı vasiyetname yapamıyorsa, sözlü vasiyet yoluna başvurabilir.Bunun için mirasbırakan, son arzularını iki tanığa anlatır ve onlara bu beyanına uygun bir vasiyetname yazmaları veya yazdırmaları görevini yükler.Resmî vasiyetname düzenlenmesinde okur yazar olma koşulu dışında, tanıklara ilişkin yasaklar, sözlü vasiyetteki tanıklar için de geçerlidir.

Mirasbırakan tarafından görevlendirilen tanıklardan biri, kendilerine beyan edilen son arzuları, yer, yıl, ay ve günü de belirterek hemen yazar, bu belgeyi imzalar ve diğer tanığa imzalatır. Yazılan belgeyi ikisi birlikte vakit geçirmeksizin bir sulh veya asliye mahkemesine verirler ve mirasbırakanı vasiyetname yapmaya ehil gördüklerini, onun son arzularını olağanüstü durum içinde kendilerine anlattığını hâkime beyan ederler.

Mirasbırakan için sonradan diğer şekillerde vasiyetname yapma olanağı doğarsa, bu tarihin üzerinden bir ay geçince sözlü vasiyet hükümden düşer.

Mirasbırakan, vasiyetname için kanunda öngörülen şekillerden birine uymak suretiyle yeni bir vasiyetname yaparak önceki vasiyetnameden her zaman dönebilir.Vasiyetnamenin tamamından veya bir kısmından dönülebilir.

MİRAS SÖZLEŞMESİ

Miras sözleşmesi yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve ergin olmak, kısıtlı bulunmamak gerekir.

Miras sözleşmesinin geçerli olması için resmî vasiyetname şeklinde düzenlenmesi gerekir.Sözleşmenin tarafları, arzularını resmî memura aynı zamanda bildirirler ve düzenlenen sözleşmeyi memurun ve iki tanığın önünde imzalarlar.Miras sözleşmesi, tarafların yazılı anlaşmasıyla her zaman ortadan kaldırılabilir.Miras sözleşmesiyle mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişinin, mirasbırakana karşı miras sözleşmesinin yapılmasından sonra mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan davranışta bulunduğu ortaya çıkarsa; mirasbırakan, miras sözleşmesini tek taraflı olarak ortadan kaldırabilir.Tek taraflı ortadan kaldırma, vasiyetnameler için kanunda öngörülen şekillerden biriyle yapılır.

Mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişi mirasbırakanın ölümünde sağ değilse, miras sözleşmesi kendiliğinden ortadan kalkar.

Mirasbırakandan önce ölen kişinin mirasçuları, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ölüme bağlı tasarrufla bulunandan, miras sözleşmesi uyarınca elde ettiği ölüm tarihindeki zenginleşmeyi geri isteyebilirler.

SAKLI PAY NEDİR VE ORANLARI?

Saklı pay aşağıdaki oranlardan ibarettir:

1. Altsoy için yasal miras payının **yarısı**,
2. Ana ve babadan her biri için yasal miras payının **dörtte biri**,
3. Kardeşlerden her biri için yasal miras payının **sekizde biri**,
4. Sağ kalan eş için, altsoy veya ana ve baba zümresiyle birlikte mirasçı olması hâlinde yasal miras payının tamamı, diğer hâllerde yasal miras payının **dörtte üçü**.

Tasarruf edilebilir kısım, terekenin mirasbırakanın ölümü günündeki durumuna göre hesaplanır. Hesap yapılırken, mirasbırakanın borçları, cenaze giderleri, terekenin mühürlenmesi ve yazımı giderleri, mirasbırakan ile birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri terekeden indirilir. Mirasbırakanın karşılıksız kazandırmaları, tenkise tâbi oldukları ölçüde, tasarruf edilebilir kısmın hesabında terekeye eklenir.

MİRASÇILIKTAN ÇIKARMA

Aşağıdaki durumlarda mirasbırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilir:

1. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse,
2. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse.

Mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamayacağı gibi; tenkis davası da açamaz.

Mirasbırakan başka türlü tasarrufla bulunmuş olmadıkça, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi, mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa mirasbırakanın yasal mirasçularına kalır.

Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi saklı payını isteyebilir.

Yedek mirasçı atama

Mirasbırakan, atadığı mirasçının kendisinden önce ölmesi veya mirası reddetmesi hâlinde onun yerine geçmek üzere bir veya birden çok kişiyi yedek mirasçı olarak atayabilir. Bu kural belirli mal bırakmada da uygulanır. Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufla önmirasçı atadığı

kişiyi mirası artmirasçıya devretmekle yükümlü kılabilir. Aynı yükümlülük artmirasçıya yüklenemez.Bu kurallar belirli mal bırakmada da uygulanır.

Vakıf

Mirasbırakan, terekesinin tasarruf edilebilir kısmının tamamını veya bir bölümünü özgülemek suretiyle vakıf kurabilir.Vakıf, ancak kanun hükümlerine uyulmak koşuluyla tüzel kişilik kazanır.

Mirastan feragat sözleşmesi

Mirasbırakan, bir mirasçısı ile karşılıksız veya bir karşılık sağlanarak mirastan feragat sözleşmesi yapabilir.Feragat eden, mirasçılık sıfatını kaybeder.Bir karşılık sağlanarak mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörülmedikçe feragat edenin altsoyu için de sonuç doğurur.

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN ÇEŞİTLERİ

Mirasbırakan, tasarruf özgürlüğünün sınırları içinde, malvarlığının tamamında veya bir kısmında vasiyetname ya da miras sözleşmesiyle tasarrufta bulunabilir. Mirasbırakanın üzerinde tasarruf etmediği kısım yasal mirasçılara kalır. Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarruflarını koşullara veya yüklemelere bağlayabilir. Tasarruf hüküm ve sonuçlarını doğurduğu andan itibaren, her ilgili koşul veya yüklemenin yerine getirilmesini isteyebilir.Hukuka veya ahlâka aykırı koşullar ve yüklemeler, ilişkin buldukları tasarrufu geçersiz kılar.Anlamsız veya yalnız başkalarını rahatsız edici nitelikte olan koşullar ve yüklemeler yok sayılır.

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN İPTALİ

Aşağıdaki sebeplerle ölüme bağlı bir tasarrufun iptali için dava açılabilir:

1. Tasarruf mirasbırakanın tasarruf ehliyeti bulunmadığı bir sırada yapılmışsa,
2. Tasarruf yanıltma, aldatma, korkutma veya zorlama sonucunda yapılmışsa,
3. Tasarrufun içeriği, bağlandığı koşullar veya yüklemeler hukuka veya ahlâka aykırı ise,
4. Tasarruf kanunda öngörülen şekillere uyulmadan yapılmışsa.

İptal davası, tasarrufun iptal edilmesinde menfaati bulunan mirasçı veya vasiyet alacaklısı tarafından açılabilir.Dava, ölüme bağlı tasarrufun tamamının veya bir kısmının iptaline ilişkin olabilir.İptal davası, ölüme bağlı tasarrufla kendilerine, eşlerine veya hısımlarına kazandırma yapılanların tasarrufun düzenlenmesine katılmalarının yol açtığı sakatlığa dayandığı takdirde tasarrufun tamamı değil, yalnız bu kazandırmalar iptal edilir.

İptal davası açma hakkı, davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden, iyiniyetli davalılara karşı on yıl, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl geçmekle düşer.

BOŞANMA, MİRASÇILIĞI ETKİLER Mİ?

Boşanma kararının kesinleşmesiyle, eş yasal mirasçı olamaz. Boşanan eşler, bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar ve boşanmadan önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça, kaybederler.

Ayrılık kararı verilmesi, mirasçılığı etkilemez.

Boşanma davası devam ederken ölüm halinde, ölen eşin mirasçılarının davaya devam etmesi ve diğer eşin kusurunun ispatlanması halinde yasal mirasçı olamazlar.

VERASET İLAMI NEDİR? NASIL ALINIR?

Yasal mirasçılara, mirasçı atananlara ve vasiyet alacaklıları, mirasçılık sıfatlarını gösteren resmi belgeyi, mirasın açıldığı sulh mahkemesinden veya noterliklerden talep edebilirler. Bu belgeye veraset ilamı veya mirasçılık belgesi adı verilir. Veraset ilamı aksi ispat edilinceye kadar geçerlidir.

MİRASIN REDDİ MÜMKÜN MÜDÜR?

Mirası kabul etmeyen mirasçının mirası reddetme hakkı vardır. Mirasın reddi beyanı, miras bırakanın son yerleşim yeri sulh mahkemesine yapılır.

Mirası reddetme süresi üç aydır. Süre, yasal mirasçılar için, ölüm ve kendi mirasçılığını öğrendiği andan itibaren başlar. Vasiyetname ile atanan mirasçının süresi ise, tasarrufun kendisine bildirilmesiyle başlar. Süresi içinde mirası reddetmeyen mirasçı, kayıtsız şartsız mirası kabul etmiş olur.

Ölümü tarihinde miras bırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır.

Mirasın reddi, geçmişe etkili olarak, ölüm anından itibaren hüküm doğurur. Miras, mirası reddeden mirasçı, miras bırakandan önce ölmüş gibi paylaşılır.

MİRAS ORTAKLIĞI NE DEMEKTİR? MİRAS ORTAKLIĞI NE ZAMAN SONA ERER?

Miras bırakanın, birden çok mirasçısı bulunması halinde, mirasçılarının oluşturduğu topluluk miras ortaklığı olacaktır. Miras tamamen paylaştırılıncaya kadar, mirasçılar miras üzerinde el birliğiyle hak sahibi olacaktır.

Mirasçılardan birinin istemi üzerine sulh mahkemesi, miras ortaklığına paylaşmaya kadar bir temsilci atayabilir.

Mirasçılardan her biri, terekedeki hakların korunmasını isteyebilir. Sağlanan korumadan mirasçılarının hepsi yararlanır.

Bir mirasçı ödemedi aciz hâlinde ise, mirasın açılması üzerine diğer mirasçılar, haklarının korunması için gerekli önlemlerin gecikmeksizin alınmasını sulh mahkemesinden isteyebilirler.

Terekeyi ilgilendiren hususlarda da, dava tüm mirasçılara karşı açılmalıdır.

MİRASÇILAR, MİRAS BIRAKANIN BORÇLARINDAN SORUMLU MUDUR?

Mirasçılar, tereke borçlarından müteselsil olarak sorumludur. Miras bırakanın alacaklıları, mirasçılardan dilediğine giderek, borcu tamamını isteyebilecektir. Bu ihtimalde, borcu ödeyen mirasçı, diğer mirasçılara rücu edebilecektir.

Mirasçılar, bölünmesine veya nakline alacaklı tarafından açık veya örtülü olarak rıza gösterilmemiş olan tereke borçlarından dolayı, paylaşmadan sonra da bütün malvarlıklarıyla müteselsilen sorumludurlar.

Paylaşmanın gerçekleştiği tarihin veya daha sonra yerine getirilecek borçlarda muacceliyet tarihinin üzerinden beş yıl geçmekle teselsül sona erer.

Tereke borcundan sorumlu olmak istemeyen borçluların, süresi içerisinde mirası reddetmesi gerekir.

MİRAS ORTAKLIĞI NE ZAMAN SONA ERER?

Miras ortaklığı, mirasın tamamen paylaşılması veya elbirliği mülkiyetin paylı mülkiyete dönüşmesi ile sona erer.